

mennyiségű hanyagság, mulasztás ötlik fel első vizsgálatra is. Jó, Isten megbocsátotta ezeket, mit izgulok akkor? Maximalistább vagyok nála? Lehet, hogy így van, de sokkal inkább az a helyzet, hogy gondban vagyok a jövő miatt. Hogyan éljem jobban a következő napot, ha ma is gyatra az eredmény? Ha a tegnapi szememmel nézve a mai napot, el kell marasztalnom magamat? Ha kialakult tudatom kalapácsával hiába verem azt a sziklát, aminek Én a neve, nem faragható úgy, ahogy kellene. Verítkezve és teljes erőbedobással vetem rá magam a legjobb pillanataimban erre a tehetetlen, ormótlan tuskóra, erővel, erőszakkal megyek neki, hogy kialakuljon, engedjen. Itt harc van, amíg az ember becsületes. Itt a béke megállás, nem fejlődés, befejeződés, korlátot ismerés, s ezért kopás.

Az ember szembesülése lelkiismeretével szükségképpen negatív, ezért az elégedetlenség, ezért a küzdelem a cselekedetek értékének és a lelkiismeret követelésének egyre szorosabbra zárásáért. Ez progresszív folyamat volna, ha statikusan néznénk az embert. Holnap azonban más lesz a követelmény, mert a fejlődő lelkiismeret előrébb jár. Nem elégíthetem ki a ma cselekedeteivel az előre törekvő holnapi tudatot. Holnapra új tartalékokat kell találnom, holnapra új kalapácsot kell szerezniem és nagyobb erővel kell nekiesniem önmagamnak ezzel az élesebb szerszámmal.

Ez tehát a béke? A belső béke, amiről azt gondolja az ember, hogy egyetlen sziget a világ kavargásában, amire menekülhet? Jó kis hely, úgy látszik, vulkánon kötöttünk ki. Valóban, nincs béke bennem, a szó nyugalmat jelentő értelmében. De akkor hol a béke? Valami mozzanat, ami relatív nyugalmat ad az embernek. Semmi, semmi ilyen nincs?

Bizonyos értelemben valóban nincs. Két mozzanatot azonban találhatunk. Az egyik: nyugodt vagyok abban a tekintetben, hogy amíg kifelé nem, csupán befelé alkalmazom az erő fegyverét, addig hasonló vagyok Krisztushoz. Amíg vállalom a magasabb szintre törekvést és az ezzel járó szenvedést, addig az Ő életét élem. A másik: ennek a vállalásnak a fizikai megvalósulása. Ha a nap végén szembesítem magam a mai lelkiismeretemmel, ha elmarasztalom magam, de vállalom a holnapi mérce követelményét, akkor az elalvásig terjedő időben – 10, 20, 60 másodpercig – szó szerinti békében, testi és lelki nyugalomban vagyok. Ez az a perc, ami a jó lelkiismeretű ember számára adatik a földi hétköznapiakon.

Ebből már következik, hogy az értelem síkján kifelé, az emberek felé irányulva, kettős magatartást kell érvényesítenem. Nincs erőalkalmazás, ha ebből az illetőnek fizikai vagy adminisztratív kára származnék, de teljes az erőbevetés mindazon törekvések szolgálatában, amelyek Isten Országá felé közelítik, vagy abban előreségítik őt. E kettős tevékenységgel járó közérzet az eddig elmondott kétfajta magatartás eredőjeként alakul ki.

Nincs békénk mindaddig, amíg el nem jutunk Istenhez. E világ sötétjében haladunk. Éjszakai repülés ez. A fülk-

ben műszereink pislákolnak, időnkint irányjelző állomásokhoz mérjük be magunkat. Utat helyesbítünk. Van itt pihenés, van itt nyugalom? Nincs. Tudatalatti ösztöneinkkel bízunk műszereinkben, bízunk azokban, akik távolról segítenek minket a jelzőállomásokon. A béke összes eleme csupán ennyi: bizalom.

A leszállásig, ezen kívül, nincs más.

Csak kontroll és feszültség.

1971. Karácsony

HABOS LÁSZLÓ

KARÁCSONYI TÖRTÉNET

Összekuporodva ült a hideg betonaljzaton. Fejét a megszelt falnak támasztotta. Csúpn egy pillanatra szerette volna lehunyni szemét, csendben elmerengeni, a Jóskára gondolni. Maga előtt látta a fiú alakját. Látta a szeretett arcot, amely ekkor nem mosolygott vissza a mindig elcsodálkozó tekintetére. Megrémult. Megijedt, hogy a komoly tekintetű fiú valami olyat fog mondani, de lassan elhomályosodott a kép elnehezedett szeme előtt. Elcsendesült körülötte minden és észrevétlenül hatalmába kerítette az álom. Hirtelen olyan más lett minden. Ő ott ült a meleg szobában a sparhelt melletti heverőn. Lábát maga alá húzta a mintás pokróc alatt. Ott ült a fodros szoknyájában, meleg harisnyájában, abban a bolyhos, kötött pulóverében, melyet annyira szeretett, és hímzett. Már egy hete hímmezte azt az asztalterítőt. Ajándéknak készítette az ünnepre. Szerelmes ajándéknak szánta a fiúnak. Kint vastag hótakaró terült a kertre, az elnéptelenedett utcára. Hó fődte a házak tetéjét, a kerítések léceit és az út menti fákat is. Advent utolsó napjaiban járt az idő. Szorgosan mozgott a leány keze, de minden harmadik öltés után felkapta fejét és az ajtóra pillantott. Igyekezett a hímzéssel, sietett befejezni, mielőtt belépne a házba az ifjú. Nagyon várta minden alkalommal kedvesét. Izgatottan dobogott a szíve. Édesanyjára pillantott, aki a lábas fölé hajolva keverte az ételt. Még egy utolsó öltést készített, majd egy határozott mozdulat végén csomót kötött a fonálra. Miután elharapta a szálát, visszájára fordította a terítőt és egy pillanatig csodálta alkotását. Szépnek találta, nagyon szép ajándéknak, a kiválasztottnak az év legszebb ünnepére. Behunyta szemét és elmosolyodott, mert önmagát érezte a kiválasztottnak. Hiszen ő az a lány, akinek az a szép délceg legény udvarol! Boldognak érezte magát, és boldogan mutatta remekművét édesanyjának. Az *édes*, ahogy a leány nevezte édesanyját kezébe vette a terítőt. Forgatta jobbra, balra, nézte az elejét, a hátulját, azután a leány szemébe nézett.

– De szép! – mondta büszke szeretettel...

– De szép! – hangzott újra a felkiáltás. – De szép terítő! – szóló ismét a hang. Halk, kedves, ismerős hangot hallott távolról a lány, de nem az édes lány hangja volt. Nehezen nyílt szeme előtt valamilyen izgatott mozgás képe körvonalazódott ki. Hirtelen tágra nyitotta szemét és

ijedten pislogott egyet. Megrémült, mint akit tetten értek. Feltérdelt, gyors mozdulattal megigazította kócos haját és körbenézett. Távolról egy szúrós tekintet meredt reá. Megpróbált olyannak látszani, mint aki nem aludt. Hiszen ő csak elmerengett egy kicsit. Hiszen tudhatja mindenki, hogy ő csak a Jóskára akart gondolt. A Jóskára gondolni pedig szabad, csak aludni nem. Aludni nem szabad, azért megbüntetik. Körbenézett, miközben kezével végigsimította hosszú gesztenyebarna haját. Rémült tekintete találkozott a kedves hölgy mindig szelíd tekintetével, aki pontosan úgy nézett reá, mint az édesanyja. Szólni akart, de nem jött ki hang a száján. Csak annyit akart mondani, hogy igazából nem aludt, csak talán egy rövid pillanatra elpilledt. . . , de ekkor a föléje hajoló hölgy tenyere elpirosodott arcát simította, majd széttárt kezének mozdulata az asztal felé irányította a lány tekintetét. Az asztalon csuda dolgokat pillantott meg az elzsibbadt lábával nehezen feltápáskodó hajadon. Egy terítőt vélt látni az asztal közepén. Nézte csodálkozó szemmel szótlanul – De hisz ez egy kendő! – kiáltott fel magában. Meredt szemmel nézte a fehér kendőt, majd a kislányos mosoly felnőtt női arckifejezéssé változott, és terítőt látott az asztalon és rajta egy gyönyörű karácsonyfát. Nem kenyérbélből gyúrt „tésztamic sodát”, hanem csodaszép karácsonyfát.

– Mit segíthetek, szeretnék segíteni valamit?! – kiáltott fel lelkesen, és nézett kérdő tekintettel az asztal köré gyűlt asszonyokra. A hosszú hajú Zsuzsannának kezében cérnába fűzött tű himbálódzott. A lány észrevette a varróeszközt, és feléje nyújtotta kitárt karját. A hosszú hajú szótlanul átadta a lánynak majd lehajolt s az asztal alatt hevert szétszaggyatott csomagolópapír egy darabjából papírgolyót sodort. A papír-golyót a leány bal tenyerébe helyezte, majd huncut mosollyal arcán egy másik papírgolyó gyúrásába kezdett. Néhány pillanat elteltével a szorgos kezeknek köszönhetően elkészült a papírgolyó-füzér. Egy füzér nyaklánc, melyet a hosszú hajú ráhelyezett a kenyérbél-fára. Körbetekintett a csodálkozó szempárokra, s miután néhány halk sóhajt hallott, levette a füzért, s egy mosoly kíséretében a nyakába tette és a blúza alá rejtette. A lány visszamosolygott az asszonyra. Boldognak érezte magát, amiért részt vehetett az ünnepi készülődésben. – Milyen jó – gondolta –, hogy a sebes arcú, a vamzer Mari éppen aznap kapott csomagot! A csomagról édesanyja jutott eszébe. Visszalépett a meszelt fal mellé, s hátát a hideg falnak támasztotta. Elképzelte az édesét, ahogy kisírt szemmel gondosan egy kartondobozba helyez néhány darab karácsonyra sütött apró finomságot. – Bizonyára elakadt a postán – gondolta, – hisz annyi csomagot kell ilyenkor eljuttatniuk a címzetekhez. Talán megérkezett már az épületbe, csak... – hirtelen ijedten nyelt egyet –, az örök. A gondolat tovább folytatása elszorította. A zárka végéből egy erőltetett kacaj hangja zökkengette ki a lányt gondolataiból. Ismét lekuporodott a fal mellé. Megint a fiúra akart gondolni. Újra és újra felidézte magában a göndör hajú, dús szempillájú molnárlegény arcát. Érezni akarta magán kedvese ölelését, ajkán akarta érezni a forró csókot, azt a szerelmes csókot, mely mindig oly boldoggá

tette. Egyszerre a kép, az ölekezés boldog képe eltűnt, s kérdések maradtak tudatában. Kérdések, melyek hirtelen vadul kopogtak szerelmes szíve ajtaján. Vajon éppen hol, merre járhat a göndör hajú legény? Vajon gondol-e még reá ugyanúgy, mint régen? Válaszok helyett könnycseppek gyűltek szeme sarkában. Lehajtott fejjel figyelte szakadt szoknyáját. Elszégyellte magát, igazából ekkor először, amiért lopott a gyárból. Könnye kézfejére hullott, amint öklébe zárta szoknyája ráncát. Félt, nagyon félt, hogy talán elveszítette szerelmét. Bizonyára már nem is kell a fiúnak. Nem tudott semmit a Jóskáról. Az édes levelében sem esett szó, egyetlen szó sem a molnárlegényről. Olvasott az otthoniakról, a házról, a hűgáról, a jószágokról, de a fiúról nem írt neki az édes. Ingujjával áztatta könnyeit és közben a nővér tekintetét kereste. A kedvesen anyáskodó hölgyről megtudta, hogy apáca. Csodálkozva nézte könnyes szemmel a szakadt ruhában levő apácát, aki ugyanúgy ült a betonlizzaton, ugyanúgy harisnya nélkül, mint ő, és halkan beszélgetett a hosszú hajú Zsuzsannával. Hirtelen arra gondolt – szipogva egyet –, ha majd egyszer szabad lesz, és tényleg nem kell a Jóskának, akkor nem fog sokáig szomorkodni. Nem fog kétségbeesetten annyira búslakodni, inkább beáll apácának ő is. Ez a gondolat jó érzéssel töltötte el. Újra a nőverre pillantott, aki időközben egyedül maradt. – Talán imádkozik? – gondolta magában. De a nővér ekkor hirtelen felállt, és a hideg padlón fekvő idős nő mellé kuporodott. Megsimogatta annak arcát, ahogy nemrég a leányét is, majd a sebes térdre helyezte a kezét. Eközben a zárkaajtóval szemben két munkásnő beszélgetett. A kövérkés mondott valamit, amin mindketten hosszan nevetgéltek. Bizonyára egy vidám történetet elevenített fel a közel-múltjából. Egy gyárban, ahol a leány is dolgozott, – a konzerv-gyárban – mindig történetek mókás jelenetek. Egy képsor villant fel ekkor a lány szeme előtt: Dezső, a szeplős arcú rakodómunkás, – aki mindig bohóckodott a fiatal lányoknak – idétlenkedve felborított egy rekeszt, és utána villám gyorsan nagyokat szökdelve iszkolt el a haragos csoportvezető elől. Miközben a munkásnőket figyelte, felegyenesedett a lány, hogy tegyen néhány lépést elzsibbadt lábával. Ekkor úgy érezte, hogy valaki őt nézi. És valóban, a kócos hajú angyalcsináló mindig mérges tekintete szegeződött reá. Nem szeretett arra az asszonyra nézni, és azt sem szerette, ha őt mustrálja a furcsa teremtés. Nem értette ugyanis, hogyan volt képes olyan tettekre ez a nőszemély?! A minap hallotta két cellatársának beszélgetését, melyben az asszony rémtetteit emlegették. Nem értette igazán, hogy miért fordultak hozzá a várandós nők, hogyan voltak képesek ilyen cselekedetre? Ekkor arra gondolt magában, hogy mégsem lesz ő apáca. Igazából azt szeretné, hogy majd egy aranyszőke hajú, angyalarcú kisleány édesnek szólítsa őt. Ezután ismét az édesé jutott eszébe. A család, az otthon, a meleg szobában feldíszített karácsonyfa. A finom ételek illatát vélte érezni. Halkan korgott a gyomra. Nem szégyellte. Fülében hallotta, mert akarta hallani a karácsonyi énekeket. Önkéntelenül dúdolni kezdte az oly

gyönyörű dallamokat. Észre sem vette, hogy a nővér lépett mögéje, csak a fülében hallotta a halk suttogó hangot: „Igen, ma született meg a Megváltó!” Mosolygó arccal nézett fel, de hirtelen villany gyúlt a zárkában. A késő délutáni szürkéséget felváltotta a gyengén világító égő fénye. A fény volt a jel. A jel a várva várt engedély. A vörös hajú Gizi, aki eddig a falnak támaszkodva állt, segélykérően nézett a fiatal munkáslányra. Tenyerével szorította fájó derekát. A fiatal lány elvette a sarokban feltornyozott szalmazsákok tetején levőt, és gondosan elhelyezte Gizella szokásos fekhelyét. Az asszony fejét megbiccintve köszönte meg a segítséget. Gyorsan lefeküdt a zsákra, magára húzta a szakadt pokrócot. Fázott, hiszen se harisnyája, se fehérenműje nem volt a szerencsétlennek. Persze nem ő volt az egyetlen, akinek hiányos volt a ruhatára. Fáztak mindannyian, mert hideg volt a rideg zárka. Fájtak csontjaik, fájtak a nehezen összeforrt csontok. Széttörésükhöz elég volt egyetlen erőteljes rúgás a kihallgató tisztek bőrbakancsos lábától. Fájtak a meggyötört fejek is a hosszú órákon át folyt faggatózások miatt. Sokára jött el mindennap a várva várt este. Az este, amikor végre megpihenhettek a fájdalom gyötörte testek és sérültté vált lelkek. Némi nyüzsgést követően lassan helyükre kerültek a szalmazsákok. A zsákokra az elcsigázott testű lányok, asszonyok. Sorban magukra húzták a foltozott pokrócokat, melyen meg kellett osztozkodniuk. Kint halkultak a léptek, eltávolodott az ő a zárkaajtótól. A hosszú hajú egy hirtelen mozdulattal kibújt a munkáslánnyal közösen használt pokróc alól. Az egyedül maradt leány könyökére támaszkodott, és úgy figyelte, ahogy társa a kenyérbélkarácsonyfára helyezte a nyakában rejtett papír-füzért.

– Boldog karácsonyt mindenkinek! – suttogta, és visszamászott a durva pokróc alá. A kövérkés munkásnő is megindult, lassan a térdein haladva eljutott az asztalhoz és blúzának egyik gombját, mint csillogó dísz helyezte a kenyérbél-fa egyik ágára. A visszautat is térden tette meg. Pokróc-társa a foghiányos Margó sziszegve köszönte meg felajánlását.

– De szép! – jegyezte meg vörös Gizi el-elcsukló hangon.

– Csodaszép! – tette hozzá halkan, sebes térdét szorítva könnyes szemekkel az öregasszony. Az arcokon bátoralan mosoly, némelyek szemében egy-egy bátoralan könnycsepp jelent meg, de mindannyiuk lelkében a különös karácsony békés öröme lelt helyet.

– Dicsőség a magasságban Istennek! – hangzott hirtelen a suttogó felkiáltás a nővér szájából, miután minden áhitatra éhes tekintet az ő arcát kereste.

– És békesség a földön minden jóakarátú embernek! – válaszolta halkan a suttogó kórus.

Kintről erősödött az ő léptének zaja. Kattant a zárkaajtaja. Néhány test megrezsent, néhány szív erősebben dobbant. Belépett az ügyeletes tiszt. Kaján vigyorral arcán tekintett végig a pokrócok alatt szorongó elítéltálmányon, majd né-hány szem szaloncukrot a magasba do-

bott. A zárkalakók meredt szemekkel figyelték a sztaniolpapírba csomagolt édességek zuhanását, majd bukfenceit a cella betonaljzatán.

– Karácsony van, vagy mi a fene! – mondta nevetve a tiszt, miközben, mint megannyi vicsorító farkas vad tekintete szegeződött reá. Gyors mozdulat után zárult be a vasajtó. Hirtelen néma csend és döbbenet költözött a zárkába. Néhány hangos levegővétel után a kövérkés munkásnő felállt, oda-lépett a cukorkákhoz és összetaposta azokat. A döbbenettől feszült arcok lassan együtt érző mosollyá váltak. Újra léptek zaja hallatszott, miközben az asszony visszamászott fekhelyére, majd sötétség lett. Az őr lekapcsolta a villanyt. Né-hány „Jó éjszakát!” köszönés és „Szép karácsonyt minden-kinek!” meleg köszöntése röppent a sötétben. A nővér gondosan betakarta közös pokrócukkal a beteg öregasszonyt. Úgy gondolta, ez lesz az ő ajándéka a fájalmaitól szenvedő zárkatársa számára. Imára kulcsolta kezét és fohászba kezdett. Arra gondolt, milyen nagyszerű dolog lenne, ha megajándékozhatná mindegyik rongyos sorstársát egy-egy tiszta fehérenművel, meleg ruhával és valami finom étellel! A hideg végigfutott mezítelen lábán. Amennyire tudta, összehúzta magát. Az éjszaka imádságos virrasztására készült. Alig kezdett bele fohászába, zörrent a zárkaajtaja és világosság gyúlt. Az ajtóban egy ijedt tekintetű vasmunkásnő állt. – Csináljanak helyet neki! – hangzott a felszólítás az őr szájából, amint betessékelte az ismeretlen asszonyt. Hangos kattanással zárult be a kilépett tiszt mögött a zárkaajtaja. Az apáca boldogan adta át fekhelyét az újonnan érkezettnek. A fény ismét kialudt, s újra csend lepte el a cellát. A nővér az egyetlen székre telepedett. Boldog volt, hogy ismét adhatott valamit. A megszeppent asszony feje eltűnt a durva pokróc alatt, csak halk szipogásának hangját hallotta a mellette fekvő öregasszony. A nővér imádkozásba merült, s nem hallotta a halk mocorgás nesztét maga mögött, csak meglepetten érezte, hogy vállára terült a zárkában levő egyetlen kabát. Az éjszaka sötétje elnyelte a zárkát. A szemek lecsukódtak s monoton hortyogások hallatszottak a pokrócok alól. A nővér ekkor lelkében harangszót hallott, éjfél misére hívó lágy harangszót. A koromsötét cellában térdre ereszkedett a nehezen összeforrt csontú törékeny test. Mosolygó arcán az ajka néma énekbe kezdett: „Menyből az angyal eljött hozzátok...”. A munkás-lány már mélyen aludt. Álmában újra szabad volt. Ott állt a hófödte tetejű falusi ház meleg szobájában, a bolyhos pulóverében a szépen feldíszített karácsonyfá mellett. Húgával együtt kezdtek a karácsonyi dal éneklésébe. Boldogan nézte a pislákoló gyertya fényét. A fenyőfa és a finom ételek kellemes illata töltötte be a szobát. A lány hangja elakadt nem tudta folytatni az éneklést húgával. Odalépett az edese elé. Szorosan magához ölelte és hangos zokogásba kezdett.